FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT L.A. GEELHOED

fremsat den 24. november 2005 [1]

I — Sagens baggrund

1. Ved dom af 25. april 2002 i sagen Kommissionen mod Frankrig [2] fastslog Domstolen, at Den Franske Republik havde tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 9, stk. 1, litra b), henholdsvis artikel 3, stk. 3, og artikel 7 i Rådets direktiv nr. 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar [3] (herefter »direktivet« eller »direktiv 85/374«):

— ved i artikel 1386-2 i den franske code civil at medtage skader under 500 EUR

— ved i samme lovs artikel 1386-7, stk. 1, at bestemme, at forhandleren af et defekt produkt i alle tilfælde er ansvarlig i samme omfang som producenten, og

— ved i lovens artikel 1386-12, stk. 2, at bestemme, at producenten skal bevise, at han har truffet egnede foranstaltninger til at afværge følgerne af et defekt produkt, for at han kan påberåbe sig ansvarsfritagelsesgrundene i direktivets artikel 7, litra d) og e).

2. Da Kommissionen fandt, at Den Franske Republik ikke havde truffet de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig, fremsendte den en åbningsskrivelse i medfør af artikel 228 EF til denne medlemsstat.

3. Ved skrivelse af 27. juni 2003 besvarede de franske myndigheder denne åbningsskrivelse. Svaret indeholdt de ændringer af code civil, som påtænktes gennemført for at bringe den påståede overtrædelse til ophør, og det blev tilføjet, at disse ændringer stadig skulle gennem vedtagelsesproceduren i det franske parlament.

1 — Originalsprog: fransk.
2 — Sag C-52/00, Sml. I, s. 3827
3 — EFT L 210, s. 29.

4. Den 11. juli 2003 fremsendte Kommissionen en begrundet udtalelse til Den Franske Republik, hvori den opfordrede den til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre opfyldelsen af den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig inden to måneder.

5. Som svar på denne udtalelse oplyste de franske myndigheder i skrivelse af 9. september 2003 Kommissionen om udarbejdelsen af et lovforslag, samtidig med at de beklagede, at de på dette tidspunkt ikke kunne lægge sig fast på en tidsplan for behandlingen i parlamentet.

6. Da den fandt, at Den Franske Republik stadig ikke havde sikret opfyldelsen af den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig, anlagde Kommissionen den 14. april 2004 nærværende sag.

II — Retsforhandlingerne

7. Ifølge den oprindelige formulering af Kommissionens søgsmål nedlagde den påstand om dels, at det blev konstateret, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 228, stk. 1, EF, idet den ikke har vedtaget de foranstaltninger, der er nødvendige til opfyldelse af den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig, der vedrørte ukorrekt gennemførelse af direktivet, dels at Den Franske Republik tilpligtes at betale Kommissionen, på kontoen »Det Europæiske Fællesskabs egne indtægter«, en tvangsbøde på 137 150 EUR pr. dags forsinkelse med hensyn til opfyldelse af dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig, fra den dag, hvor der afsiges dom i den foreliggende sag, og indtil den dag, hvor dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig er blevet opfyldt. Kommissionen nedlagde ligeledes påstand om, at Den Franske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger.

8. I sit svarskrift erkender den franske regering, at den endnu ikke har opfyldt den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig. Den begrænser sig til at anfægte størrelsen af den af Kommissionen foreslåede tvangsbøde, som den finder for høj.

9. I sin duplik anfører den franske regering, at den havde påbegyndt opfyldelsen af dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig i året for dens afsigelse, og at den havde underrettet Kommissionen om de dermed forbundne vanskeligheder, som navnlig var forbundet med dens oprindelige ønske om i samme lov at gennemføre direktiv 85/374 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF af 25. maj 1999 om visse aspekter af forbrugerkøb og garantier i forbindelse hermed[4]. Men da der først var truffet beslutning om at foretage en separat gennemførelse, skete opfyldelsen af dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig hurtigt.

4 — EFT L 171, s. 12.

10. Som bilag til duplikken har den franske regering vedlagt artikel 29 i lov nr. 2004-1343 af 9. december 2004 om forenkling af lovgivningen [5] (herefter »lov af 2004«), der har følgende ordlyd:

»I — Code civil ændres således:

Nr. 1. Artikel 1386-2 affattes således:

»Art. 1386-2. — Bestemmelserne i dette afsnit finder anvendelse på erstatning for tab som følge af personskade. Bestemmelserne finder ligeledes anvendelse på erstatning for tab, som overstiger et vist beløb, der vil blive fastsat ved dekret, som følge af skade på en anden ting end det defekte produkt.«

Nr. 2. Artikel 1386-7, stk. 1, affattes således:

»En sælger, udlejer, undtagen en leasingvirksomhed eller en udlejer, der må sidestilles med en leasingvirksomhed, eller enhver anden erhvervsdrivende leverandør er kun ansvarlig for defekter i et produkts sikkerhed under samme betingelser som producenten, såfremt producentens identitet ikke kan fastslås.«

Nr. 3. Artikel 1386-12, stk. 2, ophæves.

II — Bestemmelserne under punkt I finder anvendelse på produkter, der sælges efter ikrafttrædelsesdatoen for lov nr. 98-389 af 19. maj 1998 om produktansvar, selv om de er omfattet af en tidligere kontrakt. Bestemmelserne finder imidlertid ikke anvendelse på tvister, i hvilke der er truffet endelig retsafgørelse senest på datoen for offentliggørelsen af denne lov.

[...]«

11. Efter indgivelsen af duplikken fremsendte den franske regering en note til Kommissionen, der var vedlagt en kopi af dekret nr. 2005-113 af 11. februar 2005, vedtaget på grundlag af artikel 1386-2 i code civil [6] (herefter »dekretet af 2005«), som i artikel 1 bestemmer, at »beløbet som omhandlet i artikel 1386-2 i code civil fastsættes til 500 EUR«.

5 — JORF af 10.12.2004, s. 20857.

6 — JORF af 12.2.2005.

12. På den franske regerings opfordring til at undersøge muligheden for at frafalde sit søgsmål i lyset af ændringerne vedtaget ved loven af 2004 og dekretet af 2005, meddelte Kommissionen regeringen og ved skrivelse af 15. april 2005 ligeledes Domstolen, at den havde til hensigt delvist at frafalde sit søgsmål under retsmødet i den foreliggende sag.

13. Men da Kommissionen mente, at loven af 2004 og dekretet af 2005 stadig ikke fuldt ud sikrede opfyldelsen af dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig, tilkendegav den, at den fastholdt sit søgsmål, samtidig med at påstandens rækkevidde blev afgrænset tilsvarende og størrelsen af tvangsbøden nedsat. Kommissionen fandt, at ud af de tre klagepunkter i den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig var to af dem forsvundet, og det tredje bestod kun delvist, eftersom tilfældene med leverandørens produktansvar i stedet for producentens var mærkbart formindsket.

14. Under disse omstændigheder har Kommissionen ændret de påstande, den nedlagde i punkt 1 i sin stævning, ved at omformulere dem således: »Det fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 228, stk. 1, EF, idet den ikke har vedtaget visse foranstaltninger, der er nødvendige til opfyldelse af Domstolens dom af 25. april 2002 i sag C-52/00, der vedrørte ukorrekt gennemførelse af direktiv 85/374, og nærmere bestemt idet den fortsat lægger til grund, at forhandleren af et defekt produkt er ansvarlig på samme måde som producenten, når sidstnævntes identitet ikke kan fastslås, selv om forhandleren inden for et rimeligt tidsrum har oplyst skadelidte om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham.«

15. Hvad angår størrelsen af den tvangsbøde, som Den Franske Republik skal betale, anførte Kommissionen, at i lyset af de nye omstændigheder syntes det hensigtsmæssigt at nedsætte faktoren for overtrædelsens grovhed på 10 ud af 20, som oprindeligt foreslået, til 1 ud af 20. Heraf følger et beløb på 13 715 EUR.

16. Kommissionen har fastholdt sin påstand om, at Den Franske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger.

III — Relevante retsforskrifter

17. Den resterende tvist drejer sig alene om, hvorvidt bestemmelsen i artikel 1386-7, stk. 1, i code civil, som ændret ved artikel 29 i loven af 2004, er forenelig med direktivets artikel 3, stk. 3.

18. Artikel 1386-7, stk. 1, i code civil er nu affattet således:

»En sælger, udlejer, undtagen en leasingvirksomhed eller en udlejer, der må sidestilles med en leasingvirksomhed, eller enhver anden erhvervsdrivende leverandør er kun ansvarlig for defekter i et produkts sikkerhed under samme betingelser som producenten, såfremt producentens identitet ikke kan fastslås.«

19. Artikel 3, stk. 3, i direktivet er affattet således:

»Såfremt producenten af produktet ikke kan identificeres, anses enhver leverandør af produktet for dets producent, medmindre leverandøren inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet eller om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham. Det samme gælder, endog selv om producentens navn er angivet, for indførte produkter, der ikke angiver identiteten af den i stk. 2 omhandlede importør.«

IV — Parternes argumenter

20. Under den skriftlige forhandling og frem til duplikken har diskussionen mellem parterne været koncentreret om beregningsmetoden for den af Kommissionen krævede bøde. Den franske regering har i princippet erkendt, at den endnu ikke har opfyldt dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig.

21. Kommissionens delvise frafald af søgsmålet, som allerede blev meddelt i skrivelse af 15. april 2005 og bekræftet under retsmødet den 11. oktober 2005, har fundamentalt ændret sagens genstand. Denne er nu begrænset til, hvorvidt artikel 1386-7, stk. 1, i den franske code civil, som ændret ved lov af 2004[7], er forenelig med direktivets artikel 3, stk. 3, og, i benægtende fald, om den af Kommissionen krævede bøde er passende.

22. Kommissionen har forklaret, at på datoen for udløbet af den frist, der var fastsat i den begrundede udtalelse, dvs. den 11. september 2003, havde Den Franske Republik endnu ikke truffet nogen foranstaltning, som indebar en opfyldelse af dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig. På baggrund af Domstolens retspraksis har Kommissionen kunnet fastslå et traktatbrud grundet i en manglende opfyldelse af den nævnte dom. Kommissionen har imidlertid ud fra et ønske om rationalitet og effektivitet besluttet at begrænse sagens materielle omfang ved at reagere på de lovgivningsmæssige foranstaltninger, som Den Franske Republik har truffet. En sådan afgrænsning af en traktatbrudssag er i henhold til fast retspraksis vedrørende artikel 226 EF lovlig, forudsat at sagsgenstanden hverken udvides eller ændres.

7 — Nævnt i punkt 10 ovenfor.

23. På grundlag af en indgående undersøgelse af de ændringer, som den franske lovgiver har indført i lovgivningen, er Kommissionen nået til den konklusion, at første og tredje led af dens søgsmål er uden genstand. Kun gennemførelsen af direktivets artikel 3, stk. 3, er stadig mangelfuld. Herefter har den besluttet at opretholde sit søgsmål, for så vidt som Den Franske Republik endnu ikke fuldstændigt har opfyldt det andet klagepunkt, som Domstolen lagde til grund i den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig. I denne henseende har Kommissionen igen fremhævet, at det ikke drejer sig om et nyt klagepunkt, men om en del af et oprindeligt klagepunkt.

24. Kommissionen foreholder i det væsentlige Den Franske Republik, at artikel 1386-7 i den franske code civil, som ændret ved lov af 2004, ikke udgør en korrekt gennemførelse af direktivets artikel 3, stk. 3, idet ansvaret forbliver hos leverandøren i det tilfælde, hvor han over for skadelidte, inden for et rimeligt tidsrum, oplyser om identiteten af den egentlige leverandør. Kommissionen erindrer om, at den nævnte direktivbestemmelse indebærer, at leverandøren kan frigøre sig for sit ansvar, hvis han inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet eller om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham.

25. Hvad angår den af Kommissionen foreslåede tvangsbøde bemærker denne, at henset til de nylige og væsentlige anstrengelser fra de franske myndigheders side, der har ført til en fjernelse af hovedparten af de oprindelige klagepunkter, skal faktoren for overtrædelsens grovhed på 10 ud af 20 nedsættes til 1 ud af 20, hvilket fører til et beløb på 13 715 EUR pr. dags forsinkelse at regne fra Domstolens dom, idet de øvrige beregningsparametre forbliver uændrede.

26. Under retsmødet har den franske regering gentaget sit standpunkt, der allerede blev udtrykt i en skrivelse af 17. maj 2005 til Domstolen, hvorefter det af Kommissionen fastholdte klagepunkt udgør et nyt klagepunkt, som den endnu ikke har været i stand til at diskutere.

27. Under den procedure, der førte til den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig, havde Kommissionen alene gjort gældende, at Den Franske Republik havde foretaget en ukorrekt gennemførelse af direktivets artikel 3, stk. 3, for så vidt som artikel 1386-7 i code civil ikke sikrede, at leverandørens ansvar kun gælder subsidiært, når producentens identitet er ukendt. I denne henseende henviser den franske regering til præmis 36 i den nævnte dom samt til punkt 37-39 i stævningen i sag C-52/00 og til punkt 34-36 i Kommissionens replik i den foreliggende sag.

28. Kommissionen har således, indtil dens skrivelse af 15. april 2005, aldrig gjort gældende, således som den nu gør det, at den franske regering i artikel 1386-7 i code civil skulle have fastsat, at leverandøren af et

defekt produkt kan unddrage sig sit ansvar, ikke kun hvis han inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet, men ligeledes i det tilfælde, hvor han oplyser om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham.

29. Når Kommissionen imidlertid fandt, at gennemførelsen af direktivets artikel 3, stk. 3, stadig ikke var korrekt, idet ansvaret stadig ligger hos leverandøren, i det tilfælde hvor han oplyser skadelidte om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham, burde den have anlagt en sag mod Den Franske Republik på grundlag af artikel 226 EF. I den foreliggende sag kan denne nye påstand ikke antages til realitetsbehandling.

30. Hvad angår formaliteten bemærker den franske regering subsidiært, at gennemførelsen ved loven af 2004 var korrekt. Direktivets retlige karakter kræver ikke en ordret gennemførelse af direktivteksten i national ret. Derudover kan den i direktivets artikel 3, stk. 3, fastsatte mulighed for, at en leverandør kan oplyse skadelidte om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham, kun spille en subsidiær rolle, nemlig når producentens identitet er ukendt, hvilket er forholdsvis sjældent. Endelig hindrer skadelidtes direkte søgsmål mod leverandørens leverandør ikke nødvendigvis flere søgsmål fra skadelidtes side, f.eks. for at hindre risikoen for indsigelser med det formål at forhale sagen. Det følger heraf, at henset til det af direktivet forfulgte mål, er den franske lovgivning forenelig med direktivet på dette punkt.

31. Dernæst har den franske regering gjort gældende, at den allerede i skrivelse af 27. juni 2003, ved at besvare åbningsskrivelsen, havde oplyst Kommissionen om den lovændring, der var påtænkt af artikel 1386-7 i code civil, der skulle opfylde dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig. I medfør af pligten til loyalt samarbejde mellem fællesskabsinstitutionerne og medlemsstaterne, som fastsat i artikel 10 EF, burde Kommissionen have henvendt sig til den franske regering, såfremt den havde indvendinger mod den tekst, den havde modtaget, snarere end at vente indtil teksten blev vedtaget af det franske parlament.

32. I denne forbindelse henviser den franske regering til Domstolens retspraksis, hvorefter et af formålene med den administrative procedure er at gøre det muligt for den berørte medlemsstat hurtigst muligt at sikre fuld overensstemmelse med fællesskabsretten. Dette indebærer, at Kommissionen i så god tid som muligt oplyser medlemsstaten om de indsigelser, som et lovforslag om gennemførelse af et direktiv kan give anledning til.

33. Da Kommissionen ikke har gjort indsigelser mod lovforslaget, har den franske regering kunnet udlede, at Kommissionen bifaldt forslaget. Derefter blev forslaget fremlagt for det franske parlament med henblik på vedtagelse.

34. Endelig henviser den franske regering til Kommissionens skriftlige svar af 5. juli 2005 på de af Domstolen stillede spørgsmål, navnlig hvad angår metoden til fastsættelse af koefficienten for overtrædelsens varighed. Ifølge den franske regering burde denne metode, som blev vedtaget af kommissærkollegiet den 2. april 2001, være blevet offentliggjort eller i det mindste være bragt til medlemsstaternes kendskab.

V — Gennemgang

35. Det fremgår af ovenstående, at på tvistens nuværende trin er parterne uenige på tre punkter:

— om Kommissionens resterende klagepunkt, hvorefter Den Franske Republik stadig ikke har gennemført direktivets artikel 3, stk. 3, korrekt i sin nationale lovgivning, kan antages til realitetsbehandling

— om det nævnte klagepunkt er velbegrundet

— og endelig, om Kommissionen har anvendt den korrekte metode ved beregningen af koefficienten for overtrædelsens varighed.

36. Den Franske Republik har med følgende to argumenter bestridt, at det resterende klagepunkt kan antages til realitetsbehandling:

— Dette delvise klagepunkt udgør i realiteten et nyt klagepunkt, idet Kommissionen ikke udtrykkeligt, i sag C-52/00, havde anmodet Domstolen om at fastslå, at Den Franske Republik udtrykkeligt burde have afskåret leverandøren fra ansvar i det tilfælde, hvor denne alene kunne oplyse skadelidte om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham.

— Subsidiært burde Kommissionen straks have oplyst de franske myndigheder om, at ordlyden af artikel 1386-7, som den fremgik af lovforslaget på det tidspunkt, hvor det blev sendt til Kommissionen — ved skrivelse af 27. juni 2003 — stadig var utilfredsstillende med henblik på en korrekt gennemførelse af direktivet.

37. Disse to argumenter synes ikke overbevisende.

38. Genstanden for nærværende sag er undladelsen af, inden for et rimeligt tidsrum, at opfylde den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig. Det er denne dom, der har defineret og afgrænset Den Franske

Republiks materielle forpligtelser, som det i øvrigt klart fremgår af sagsakterne i den administrative procedure og skriftvekslingen mellem parterne i den foreliggende sag.

39. Som følge af noten af 23. februar 2005, hvori den franske regering har gjort gældende, at artikel 29 i loven af 2004, sammen med dekretet af 2005, sikrede en fuldstændig opfyldelse af den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig, skulle Kommissionen reagere med en analyse og en gennemgang af denne oplysning. Denne konstaterede, at regeringen ganske vist i stort omfang, men ikke fuldstændigt, havde opfyldt dommen. Hvad angår den resterende del, der ikke var opfyldt, besluttede Kommissionen at fortsætte nærværende sag.

40. Det er ubestridt, at den del af direktivets artikel 3, stk. 3, hvis fuldstændige opfyldelse stadig er omtvistet, fuldt ud falder inden for rammerne af den foreliggende sag, således som denne er defineret i Kommissionens åbningsskrivelse og begrundede udtalelse. Genstanden er blot reduceret. I stedet for de tre elementer nævnt i domskonklusionen i den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig, omhandler sagen nu kun en del af det andet punkt i domskonklusionen.

41. I henhold til Domstolens faste praksis vedrørende anvendelse af artikel 226 EF har den administrative procedure tre formål:

— at gøre det muligt for medlemsstaten at bringe det eventuelle traktatbrud til ophør

— at sætte den i stand til at udøve sin ret til kontradiktion

— at afgrænse tvistens genstand med henblik på en eventuel sag ved Domstolen [8].

Det følger heraf, at efter afslutningen af den administrative procedure har Kommissionen ikke længere mulighed for at udvide eller ændre sagsgenstanden. Derimod har den ret til at begrænse sagsgenstanden, idet en sådan begrænsning ikke kan skade medlemsstaternes grundlæggende processuelle garantier.

42. I forbindelse med anvendelsen af artikel 228, stk. 2, EF opfylder den administrative procedure funktioner, der ligner funktionerne i proceduren fastsat i artikel 226 EF. Det følger heraf, at Kommissionen kan begrænse sagsgenstanden i løbet af den administrative procedure, forudsat at denne materielt set forbliver uændret.

8 — Dom af 10.12.2002, sag C-362/01, Kommissionen mod Irland, Sml. I, s. 11433, præmis 16-18.

43. I den foreliggende sag har Kommissionen begrænset sagsgenstanden, alt imens det materielle indhold er uændret, dvs. den korrekte og fuldstændige opfyldelse af den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Frankrig. Den omstændighed, at den franske regering og Kommissionen nu er uenige om det præcise omfang af de forpligtelser, der følger af direktivets artikel 3, stk. 3, har ingen betydning herfor. Enhver forpligtelse til at opfylde en dom fra Domstolen kan indebære, at der rejses spørgsmål vedrørende dennes præcise indhold. I givet fald skal disse spørgsmål løses i løbet af den i artikel 228 EF fastsatte procedure. I denne henseende skal der atter henvises til den nylige dom i en anden sag, Kommissionen mod Frankrig [9], hvor Domstolen først skulle fastslå de nøjagtige forpligtelser, der påhvilede Den Franske Republik, således som de fremgår af gældende fællesskabslovgivning, før den kunne afgøre, om Den Franske Republik havde undladt en fuldstændig og korrekt opfyldelse af Domstolens tidligere dom af 11. juni 1991 [10].

44. I øvrigt ville det af den franske regering fremførte standpunkt føre til det utilfredsstillende, endda paradoksale, resultat, at delvis opfyldelse af en af Domstolen afsagt dom i henhold til artikel 226 EF medfører, at Kommissionen ville være forpligtet til at anlægge en ny sag på grundlag af samme artikel. En sådan konsekvens synes efter min opfattelse højst uønskelig af procesøkonomiske hensyn.

45. I denne forbindelse skal der erindres om nærværende sags baggrund. Allerede ved dom af 13. januar 1993 [11] fastslog Domstolen, at Den Franske Republik havde tilsidesat sine forpligtelser ved ikke at gennemføre direktivet inden for den i dets artikel 19 fastsatte frist. Dernæst, i dom af 25. april 2002 [12], fastslog Domstolen, at Den Franske Republik ikke havde implementeret direktivet korrekt. En godtagelse af den franske opfattelse, som efter min opfattelse i den grad savner belæg, ville medføre muligheden for et fjerde og endda femte sagsanlæg vedrørende Den Franske Republiks gennemførelse af direktivet.

46. Det er i lyset af ovenstående, at man skal vurdere den opfattelse, hvorefter medlemsstaternes forpligtelser, når disse skal opfylde en dom afsagt af Domstolen mod dem i henhold til artikel 226 EF, begrænses af indholdet af de klagepunkter, som Kommissionen har formuleret under denne forudgående procedure.

47. Ved at støtte denne sidste opfattelse har den franske regering overset, at genstanden for en sag i henhold til artikel 228 EF altid er afgjort af Domstolens tidligere dom. Den foreliggende sag kan ikke have nogen anden genstand end manglende, ukorrekt eller ufuldstændig opfyldelse af den nævnte dom.

9 — Dom af 12.7.2005, sag C-304/02, Sml. I, s. 6263.

10 — Sag C-64/88, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 2727.

11 — Sag C-293/91, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 1.

12 — Sagen Kommissionen mod Frankrig.

48. Det er ganske vist tænkeligt, at der under en sag i henhold til artikel 228 EF kan opstå spørgsmål om omfanget af den tidligere dom. Men sådanne spørgsmål vedrører imidlertid ikke spørgsmålet om, hvorvidt sagen kan antages til realitetsbehandling, men hvorvidt den er begrundet. Derfor skal jeg senere vende tilbage til dette argument fra den franske regering.

49. Den franske regerings subsidiære argument synes heller ikke holdbart.

50. Spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen burde have underrettet de franske myndigheder om, at den var af den opfattelse, at affattelsen af artikel 1386-7 i code civil udgjorde en ufuldstændig gennemførelse af direktivets artikel 3, stk. 3, eller om det påhvilede Den Franske Republik selv udtrykkeligt at anmode Kommissionen om at meddele den sine kommentarer til den pågældende tekst, er ikke relevant for vurderingen af, om den foreliggende sag kan antages til realitetsbehandling.

51. Jeg vil ikke udelukke, at et manglende samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne vedrørende opfyldelsen af Domstolens domme kan få konsekvenser ved bedømmelsen af, om en sag i henhold til artikel 228 EF er velbegrundet, eller ved bedømmelsen af alvoren af eventuelle sanktioner, men sådanne omstændigheder kan ikke påvirke spørgsmålet om, hvorvidt en sag, der i andre henseender er fuldt ud antagelig, kan antages til realitetsbehandling.

52. Hvad angår realiteten i den foreliggende sag skal det afgøres, hvorvidt artikel 1386-7 i code civil, i dens nuværende affattelse, opfylder kravene i direktivets artikel 3, stk. 3.

53. I dommen af 25. april 2002 i sagen Kommissionen mod Frankrig fastslog Domstolen udtrykkeligt, at direktivet inden for sit anvendelsesområde har til formål at gennemføre en totalharmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser [13]. Det følger heraf, at medlemsstaterne ikke længere har mulighed for at opretholde en almindelig ordning om produktansvar, der adskiller sig fra den ordning, som er fastsat i direktivet. Med henblik på at fastslå medlemsstaternes nøjagtige forpligtelser skal der derfor henvises til ordlyden af og ordningen i selve direktivet.

54. Ordlyden af artikel 3, stk. 3, giver næppe plads til usikkerhed. I henhold til dens første sætning » [...] anses enhver leverandør af produktet for dets producent, medmindre

13 — Præmis 24.

leverandøren inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet eller om identiteten af *den person* [14], som har leveret produktet til ham«. Stk. 1 i artikel 1386-7 i code civil er nu affattet således: »En sælger [...] eller enhver anden erhvervsdrivende leverandør er kun ansvarlig for defekter i et produkts sikkerhed under samme betingelser som *producenten* [15], såfremt producentens identitet ikke kan fastslås.«

55. Ved en sammenligning af disse to tekster er det ved første øjekast klart, at den franske lovgiver har undladt at indføje »leverandørens leverandør« i den nye ordlyd af artikel 1386-7 i code civil. Derfor er gennemførelsen af direktivets artikel 3, stk. 3, i fransk lovgivning stadig ikke fuldstændig.

56. Denne konstatering er i sig selv tilstrækkelig til at fastslå, at den foreliggende sag er velbegrundet.

57. For fuldstændighedens skyld vil jeg kort kommentere den franske regerings opfattelse angående den resterende del af sagens genstand.

14 — Min fremhævelse.
15 — Ibidem.

58. Som nævnt ovenfor i punkt 53, fastslog Domstolen allerede i præmis 24 i dommen af 25. april 2002 i sagen Kommissionen mod Frankrig, at direktivet har til formål at gennemføre en totalharmonisering af medlemsstaternes love om ansvar i forbindelse med defekte produkter. Den Franske Republik kan derfor ikke påberåbe sig, at den kun skal ændre artikel 1386-7 i code civil, såfremt Domstolen udtrykkeligt har fastslået, at den ikke er forenelig med direktivet.

59. Det argument, som Den Franske Republik har fremført som svar på et af Domstolen stillet spørgsmål, hvorefter en medlemsstat altid har en vis skønsbeføjelse hvad angår gennemførelsen af et direktiv, henset til dette instruments retlige karakter, er heller ikke relevant.

60. I henhold til en omfangsrig retspraksis fastsættes medlemsstaternes forpligtelser med hensyn til gennemførelse af direktiver ud fra deres natur, deres formål og deres ordlyd. Ifølge det pågældende direktivs natur, der som allerede nævnt har til formål at gennemføre en totalharmonisering af love på et bestemt område, er der intet heri, der støtter det argument, hvorefter de franske myndigheder kunne undlade henvisningen til »leverandørens leverandør« i den ændrede artikel 1386-7 i code civil.

61. På grundlag af det ovenstående skal det derfor konkluderes, at nærværende sag kan antages til realitetsbehandling og er velbegrundet.

62. Der skal stadig tages stilling til, hvorvidt den nedsatte tvangsbøde, som Kommissionen fortsat anmoder Domstolen om at kræve betalt, er passende. Navnlig er spørgsmålet, om metoden til beregning af koefficienten af overtrædelsens varighed kan godtages.

63. Den 8. januar 1997 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse om metode til beregning af tvangsbøder efter artikel 171 i EF-traktaten (artikel 228 EF) [16]. I meddelelsen blev det præciseret, at »afhængigt af overtrædelsens varighed multipliceres grundsatsen med en koefficient, der spænder fra minimum 1 til maksimum 3«.

64. Det er ikke overraskende, at en så kortfattet metode er vanskelig at anvende i praksis, eftersom den ikke giver noget præcist kriterium for bedømmelsen af overtrædelsens varighed. Det er derfor heller ikke overraskende, at Kommissionen har taget initiativ til at fastsætte mere præcise og objektive kriterier. Derimod forekommer det mærkeligt, at Kommissionen indtil nu har undladt at meddele medlemsstaterne sin beslutning af 2. april 2001 herom.

65. Selv om der kan stilles spørgsmålstegn ved Kommissionens handlemåde på det etiske plan, er den som sådan hverken ulovlig eller utilladelig. Hvorvidt dette er tilfældet, afhænger af spørgsmålet, om anvendelsen af den nye beregningsmetode medfører et positivt eller negativt resultat for den pågældende medlemsstat. I det første tilfælde kan anvendelsen af den nye metode, uden nogen forudgående meddelelse, ikke anses for at være uantagelig. I det andet tilfælde vil en sådan anvendelse klart være ulovlig, idet den strider mod princippet om beskyttelse af den berettigede forventning [17].

66. I den foreliggende sag må det fastslås, at der er tale om en præcisering af en allerede offentliggjort beregningsmetode, der ikke udvider dennes anvendelsesområde, og hvis konkrete anvendelse ikke giver et mindre fordelagtigt resultat for den pågældende medlemsstat, end den oprindelige metode ville have givet. På grundlag af en sammenligning af resultatet af den »nye« metode, dvs. en koefficient på 1,3, og det resultat, som, ifølge Kommissionens oplysninger i sit svar af 5. juli 2005 på de af Domstolen stillede spørgsmål, den oprindelige metode efter al sandsynlighed ville have ført til,

16 — EFT C 63, s. 2.

17 — Parallelt med Kommissionens meddelelser om beregninger af bøder pålagt i henhold til artikel 15, stk. 2, i Rådets forordning nr. 17 af 6.2.1962, første forordning om anvendelsen af traktatens artikel [81] og [82] (EFT 1959-1962, s. 81), som retningslinjer, offentliggjort i EFT 1998 C 9, s. 3.

nemlig en koefficient på 1,5, må det konstateres, at anvendelsen af den nye metode har været mere gunstig for Den Franske Republik.

67. Eftersom den franske regering ikke har gjort indvendinger mod anvendelsen af de to øvrige beregningselementer, nemlig koefficienten for beregning af overtrædelsens grovhed og den for Den Franske Republik fastsatte faktor, må det konkluderes, at der ikke er grundlag for at nedsætte beløbet for den resterende tvangsbøde.

68. Jeg er imidlertid ikke enig med Kommissionen, for så vidt som den kræver, at tvangsbøden skal anvendes »fra den dag, hvor der afsiges dom i den foreliggende sag«. I denne henseende synes det hensigtsmæssigt at henvise til den manglende åbenhed, der har påvirket kommunikationen mellem de franske myndigheder og Kommissionens tjenestegrene vedrørende de påtænkte ændringer af code civil, således som de blev meddelt Kommissionen ved skrivelse af 27. juni 2003.

69. Kommissionen har undladt at underrette de franske myndigheder om den åbenbare mangel ved den foreslåede ordlyd i artikel 1386-7 i code civil. En underlig undladelse, eftersom en sådan underretning ikke ville have påvirket den franske regerings ansvar for på korrekt vis at opfylde den nævnte dom af 25. april 2002 i sagen i Kommissionen mod Frankrig. De franske myndigheder har på deres side ikke fundet det nødvendigt eksplicit at indhente en udtalelse hos Kommissionen og dermed reducere risikoen for en unødvendig forlængelse af den allerede for lange frist til at gennemføre direktivet korrekt. Ingen af disse holdninger lever op til normerne i artikel 10 EF.

70. Uanset hvad skal den pågældende medlemsstat ved pålæggelse af en tvangsbøde tildeles en yderligere frist med henblik på at kunne opfylde sine forpligtelser [18]. Navnlig i de tilfælde hvor, som i den foreliggende sag, det præcise indhold af disse forpligtelser først endeligt fastlægges i den dom, hvori tvangsbøden pålægges, skal der gives en sådan yderligere frist.

71. På baggrund heraf må det konkluderes, at Den Franske Republik bør pålægges en tvangsbøde på 13 715 EUR pr. dags forsinkelse for opfyldelsen af den nævnte dom af 25. april 2002 i sagen Kommissionen mod Frankrig, at regne fra tre måneder efter domsafsigelsen i den foreliggende sag.

72. Den Franske Republik bør pålægges at betale sagens omkostninger i henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2.

18 — Dom af 25.11.2003, sag C-278/01, Kommissionen mod Spanien, Sml. I, s. 14141, præmis 53.

VI — Forslag til afgørelse

73. På baggrund af ovenstående foreslår jeg Domstolen

1) at fastslå, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 228 EF, stk. 1,idet den ikke har truffet samtlige foranstaltninger til fuldstændig opfyldelse af Domstolens dom af 25. april 2002 i sagen i Kommissionen mod Frankrig (sag C-52/00) vedrørende en ukorrekt gennemførelse af Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar, idet den fortsat betragter leverandøren af et defekt produkt som ansvarlig i samme omfang som producenten, når sidstnævnte ikke kan identificeres, selv om leverandøren inden for en rimelig frist har oplyst skadelidte om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham

2) at idømme Den Franske Republik en tvangsbøde på 13 715 EUR pr. dags forsinkelse med iværksættelse af nødvendige foranstaltninger for at sikre opfyldelsen af dommen i sag C-52/00, beregnet fra tre måneder efter afsigelsen af dommen i nærværende sag og indtil den fuldstændige opfyldelse af dommen i sag C-52/00

3) at pålægge Den Franske Republik at betale sagens omkostninger.